Musiqi inciləri

"Mirzəyi" rəqsi

Bu rəqs Şuşada ney çalan Mirzə adlı bir nəfər tərəfindən təxminən XIX əsrin ikinci yarısında yaradılmışdır. Müəllif rəqsə öz adını vermişdir. Bütün məşhur rəqqasların və rəqqasələrin repertuarına daxil edilən bu havanı həm kişilər, həm də qadınlar ifa edirlər. Gözəl, nəcib və qəlb oxşayan melodiyanın müşayiətilə əli dəsmallı kişilər təmkinlə, qadınlar isə ağır templə kövrək hərəkətlərlə rəqsi tamamlayırlar. "Mirzəyi"nin "Vağzalı-Mirzəyi" variantı daha geniş yayılmışdır.

Müəllif rəqsin melodiyasını ney alətində yaratsa da, tar və kamança ifasında da gözəl səslənir. Üzeyir bəy Hacıbəylinin "O olmasın, bu olsun" operettasında dördüncü məclisdə, toy səhnəsində Məşədi İbad bu rəqsi şabaş yığa-yığa ifa edir.

"Misri"

Şuşada yaranmış rəqslərdən biri də "Misri" havasıdır. Koroğlunun qılıncının adından götürülmüşdür. Rəqsdən çox marşabənzər ahəngli instrumental aşıq melodiyasına oxşayır. Vətənpərvər ruhlu bu rəqs sədaları altında pəhləvanlar güləşqabağı "Misri"nin musiqisi altında rəqs edirdilər.

"Misri" rəqs kimi daha geniş yayılmışdır. Burada gərgin, məğrur, bir qədər də çətin hərəkətlər icra olunur. Melodiyanın tempi cəld və sürətlidir. Adətən, zurnaçılar dəstəsi tərəfindən ifa olunur və zərb alətinin çox gur ritminin sədaları eşidilir. Musiqi ölçüsü 1/4, tempi cəld, məqam əsası "Bayatı-Şiraz"dır.

"Darçını"

"Darçını" xalq rəqsinin də yaranma məkanı Şuşadır. Rəqsin melodiyası gümrahdır və yumoristik xarakter daşıyır. Aram tempdə səslənir, qüvvətli səsində zərblərin və vurğuların səsi aydın eşidilir. Məqam əsası "Rast", musiqi ölçüsü 6/8, tempi isə mülayimdir. Üzeyir bəy Hacıbəyli "O olmasın, bu olsun" operettasında "Darçını" rəqs melodiyasından istifadə etmişdir.

Azərbaycan.- 2024.- 1 iyun, № 114.- S.11.